Wagner István

Káddis Kiskálmánért

„Ha egyszer odébbállok
A kör közepéből majd kiállok
Rám többé nem találtok, rosszak…”
(Pataky Attila dalszövege)

A harmadik generáció volt ezen a néven. Nagyapját, Öregkálmánt nem ismerhette, mert bányamentőként hősi halált halt, miközben tizenegy társát a felszínre segítette, a vállalat díszsírhellyel emlékezett meg róla. Apját, Nagykálmánt özvegy anyja nevelte, így nem tapasztalta meg a férfiszerepet a családban, ezért később fiával, Kiskálmánnal is félszegen bánt, vagyis inkább sehogy: soha egy simogatás vagy egy cinkos összepillantás, legfeljebb hagyta, hogy bütykölés közben szótlanul keze alá adja a szerszámokat. Dorgálásra vagy fenyítésre sem adott okot a mindig szófogadó kisfiú. Nagykálmán apja munkáját folytatta, így évről-évre a bányásznapon mint díszvendég mindig totál berúgott, mivel kevés sör is a fejébe szállt, de nem volt agresszív, ha tántorogva hazatámogatták, otthon kialudta a mámorát. Neje, a precíz könyvelőnő Anikó ilyenkor mártír arccal járt-kelt a lakásban, ha látogató is akadt, gyógyszeres tasakját tüntetőleg a kezében lóbálta, eltökélt öngyilkossági szándékát hangoztatva, amire szerencsére sohasem került sor, pedig tulajdonképp nem volt oka panaszra. Fiához hasonlóan behúzott nyakú sváb anyósa is szótlanul tűrte minden rigolyáját, időnként kisebb ajándékokkal próbált kedvében járni, de Anikót ezzel sem lehetett meghatni: mikor egy alkalommal gyöngysort kapott tőle díszdobozban, az ünnepi ebédnél nem volt rest előkeresni a szekrényből „ékszeres” ládikáját, abból sorra előkotorni a különféle bizsukat meg a korabeli divat szerint különféle magvakból fűzött nyakláncokat, jelezvén és szóban is megjegyezvén epésen, hogy eddig is volt épp elég cicomája. Egyébként nagyon jószívű volt, a sokfogásos lakoma után a maradékot mindig teljesen szétosztotta és becsomagolta vendégeinek.

Anikót az anyja mindig „kipártolta”, mivel túl korán jött a világra a nővére után, mondván, hogy „születésétől fogva olyan gyalló” és mikor a férjét szapulta, akkor is nyugtatgatta: – „Hadd rá, mert egyikünk sincs hiba nélkül.” Teherbe eséséért egy éven át küzdött az orvosokkal. Talán emiatt egyetlen fiát születésétől agyon féltette, nevelését is első perctől kezdve teljesen kisajátította: soha senki nem vehette ölébe – még mi, a

keresztszülei is csak a templomi szertartáson –, gyesen maradt, óvodába sem járatta, nyáron főzés közben a nyitott konyhaablakon is időnként kitekintett –„Mi van a Kálmikával?" kiáltással –, pedig a mindig csendes és nyugodt kisfia pár méterre tőle ugyanott ült a homokozóban, ahova anyja tette, „hogy csoki barnára süljön", és addig maradt birkatürelemmel, míg anyja be nem hozta. Iskolai évei alatt egész délután együtt tanult vele, ha kellett, ha nem, és mivel maga is otthonülő típus volt, soha sehova ki nem mozdultak. Egyébként Anikónak reggeltől estig be nem állt a szája, mondta a magáét szinte lélegzetvétel nélkül, összehordott hetet, havat, gyerekkorában testvérei „Licsek Náncsinak" csúfolták állandó locsi-fecsegése miatt, felnőtt korukban pedig telefonon árasztotta el őket véget nem érő tirádáival, úgy, hogy közben szinte lélegzetet sem vett, ezért azok már előre rettegtek a legközelebbi hívásától, általában elengedték a fülük mellett szófosását, volt, hogy közben interneteztek, vagy keresztrejtvényt fejtettek, és csak időnként hümmögtek bele a vonalba egyetértésük tetetésére, elbúcsúzni pedig csak valamilyen nyomós ürüggyel lehetett – például: „Bocsánat, de most csöngetett be a postás!" felkiáltással, mert rendkívül sértődékeny volt. Amikor Kiskálmán életvidám nagyanyja egy nála jóval fiatalabb élettársra talált, a joviális férfi volt az egyetlen, aki próbálta kiragadni kedvelt mostoha unokáját ebből a monotóniából, munkanap után gyakran elvitte közeli kertjébe, és igyekezett a gyakorlati életre nevelni, menyét pedig szezongyümölcsökkel, friss zöldségekkel lekenyerezni, és Kiskálmán ezt csendes ragaszkodással viszonozta. Érettségire egy használt autót is kapott tőle, amivel a bankett után hazafelé egy kanyarban rögtön fejre is állt, de szerencsére kirepült belőle, így csak vállcsontja törött el, és a jármű is megúszta kisebb sérülésekkel a balesetet.

Mikor a kicsattanó egészségű köpcös férfi váratlanul, rapid rákban elhunyt, Kiskálmán talán fel sem tudta fogni eleinte, hogy ezzel mekkora veszteség érte, pedig ez volt a vég kezdete. Továbbra is lejárt naponta az egy utcával arrébb lakó nagyanyjához, aki remekül sütött-főzött – annyira, hogy a kitelepített svábok még német földre is meghívták szakácsnak egy-egy lakodalomra –, és mindig várta őt valami meglepetéssel, sőt, később az apja is annyira elhidegült a nejétől, hogy a magányos, kétszeres özvegy anyjához költözött. Anikó egykedvűen vette tudomásul a dolgot, mert ez semmit sem változtatott addigi különélésükön, sőt, mintha megkönnyebbült volna. Annál is inkább, mert nyugdíjasként Nagykálmán rendszeresen eljárt neki bevásárolni, délben pedig helybe hozta az ebédet, amit együtt ettek meg. Egy ilyen alkalommal szokása szerint kiült a teraszra szieszтázni, és később fia ott találta holtan, mintha szunyókálna. Olyan csendesen ment el, mint ahogyan élt. Nemsokára idős nagyanyja is

követte, így Kiskálmán – aki mindenkitől mindent megörökölt –, kettesben maradt az anyjával. Egy darabig csak ült egész nap a szobájában, bambult a komputer előtt, az anyja pedig főzés közben is kontrollálta időnként, sőt a fürdőszobába is bekopogtatott és bekiáltott, hogyha szerinte túl sokáig maradt. Hévégi látogatásainkon – miközben feleségem, a nővére Anikót hallgatta sztoikus beletörődéssel – én Kiskálmánt próbáltam szóra bírni, mert őszintén sajnáltam és kedveltem, de ez szemmel láthatólag annyira feszélyezte, hogy néhány nekifutás után végleg felhagytam. Egy idő után Kiskálmán rászánta magát, hogy megpróbál saját lábára állni, és eljárt dolgozni a szomszéd város autóalkatrész gyárába, de a monoton munkáért a futószalag mellett nem lelkesedett különösebben. Pedig ezt kivételesen az anyja is kapacitálta, kora reggelenként maga támasztotta ki neki a kaput – ha esett, ha fújt –, amikor autójával munkába indult. Kikapcsolódásként eljárt edzeni a fitneszterembe, amit egy élelmes cigány vállalkozó nyitott meg egy használatlan hodályban, az utca végében. Itt szúrták ki őt azok a vele egykorú cigányfiúk, akik egy öreg tragacsban mindig csoportosan furikáztak, és a házuk előtt lassítottak, a lehúzott ablakon kikiabálva: „Anyukája kicsi fia!" Megismerkedett egy lánnyal is, de amikor az egyszer telefonált neki, vesztére az anyja vette fel a kagylót, aki rögtön kikérdezte és „lekáderezte", hogy kicsoda-micsoda, majd egyszer s mindenkorra eltiltotta őt az úgymond „zaklatástól". Mi a hétvégi házunkba menet vagy jövet rendszeresen látogattuk őket, útközben jól bevásároltunk, és mindig vittünk táltos étvágyú keresztfiunknak mirelit húst meg különféle ínyencségeket, időnként zsebpénzt is kapott tőlünk, és külön-külön meghallgattuk kölcsönös panaszaikat, majd együttesen próbáltunk igazságot tenni és jó tanáccsal szolgálni.

Akkoriban Kiskálmán alaposan kigyúrta magát, a haját rendszeresen kopaszra nyírta, a külsejével párhuzamosan pedig a belseje is megváltozott. Talán a testedzéshez szedett „tápszerek" okozhatták, de tesztoszteronszintje magasra szökött, és minél zárkózottabbá vált, annál agresszívebb lett. Egyre gyakrabban előfordult, hogy a lakásban közlekedve útjába került anyját úgy félrelökte, hogy az elesett, ebből időnként kézvagy lábtörés lett, mentővel vagy kórházi kezeléssel. Anikó sírva hívott ilyenkor minket telefonon, de mások előtt mindig megvédte az állítólag őt hőn szerető fiát, még akkor is, amikor rendőrségi feljelentés és kihallgatás lett belőle, minden alkalommal visszavonta első elkeseredésében tett vallomását. Mi továbbra is igyekeztünk a lelkükre beszélni, de hovatovább mi is elkezdtünk az egyre kifordultabb Kiskálmántól félni. Mindenki érezte, hogy ez így nem mehet tovább sokáig. Anikó utólagos elbeszélése szerint a fia a vége felé rendszeresen bezárkózott a szobájába, ott éjjel-

nappal bömböltette a vad zenét vagy horror filmeket nézett, éjszaka időnként arra riadt fel, hogy Kiskálmán ott állt az ágya mellett és kaján vigyorral, meredten nézte. Aztán egy reggel nem került elő, de a hangorgia továbbra sem szűnt meg, a bezárt ajtón pedig hiába dörömbölt két kézzel, így rosszat sejtve lakatost hívott, aki a résre nyitott ajtóból sápadtan fordult vissza, és határozottan arra kérte Anikót, hogy világért se lépjen be. A közelben lakó húgát riasztották, aki a vérfürdőtől hátra tántorodott, de aztán erőt vett magán, és megtette a szükséges intézkedéseket, miközben Anikót is pátyolgatni kellett. Utólag kiderült, hogy Kiskálmán a tévében reklámozott íjat rendelte meg, és a tükörbe nézve azzal lőtte magát szíven. A boncolás és a hamvasztás után urnáját az anyja nem földelte el, hanem a lakásban a férje hamvvedre mellé a polcra helyezte, hogy továbbra is maga közelében őrizhesse… Anikó az ablakból a függöny mögül látta, hogy a cigányfiúk még a tragédia után is lelassítottak időnként a ház előtt, elégedett vigyorral arcukon. Noha rendszeresen főzött magának, mégis csontsoványra fogyott, és teljesen legyengült. Aztán egy este, a teraszról betérve megbotlott a küszöbön, és úgy elesett, hogy nem bírt többé felkelni. Reggel az őt rendszeresen látogató és ellátó húga talált rá, és miután lemosdatta és tisztába tette, mentőt hívott, és a kórházba vitte. Ott a kellő vizsgálatok után közölték, hogy hazatérhet, mert semmi különöset nem észleltek. A húga kérésére még egy napig bent tartották megfigyelésre, és mivel megéhezett, jóízűen megevett egy kefirt zsömlével, de aztán köhögés közben vért köpött és megjegyezte: „Ez már a vég…” Este hívták a húgát, hogy szívelégtelenségben elhunyt. Kívánságára hamvasztása után urnáját a fiával és a férjével együtt földelték el, Öregkálmán díszparcellájában.

Ennyi volt egyetlen keresztfiam, Kiskálmán rövidre szabott sorsa. A szerelmet sosem ismerhette meg. Alig múlt húszegynéhány éves. Azzal vigasztalódom, hogy most talán viszontláthatja elhunyt szeretteit. Legyen a földinél boldogabb a túlvilági léte!